Akkaataa Qabannaa Kitaaba Barattootaa

Kitaabni kun qabeenya mana barumsa keetii yemmuu ta'u, dhaloonni dhufanii darban kan itti gargaaramaniidha. Kanaaf akka miidhaan irra hingeenye cimsii eeggadhu. Kitaaba kana haala gaariitiin qabachuuf of-eeggannoowwan armaan gadii fayyadami.

1. Kitaabicha gaazexaan yookaan pilaastikaan haguugi.
2. Kitaabicha yeroo hundaa bakka qulqulluu ta'eefi jiidhinni hinjirre kaa'i.
3. Kitaabicha yeroo hundaa harka qulqulluutiin qabadhu.
4. Alaafi keessa isaatti homaayyuu hinbarreessin.
5. Bakka banachuu barbaaddu fuula isaa qabdhu yookaan waraqaa gabaababaa keessa kaa'uun mallattoo godhadhu.
6. Fakkiifi fuula kitaaba kana irra jiru gonkuma kutuun hindanda'amu.
7. Fuulli tarsa'e yoo jiraate haphee yookaan pilaasteriin walqabsiisi.
8. Yeroo kitaaba kana gargaaramtu hunda haala kitaabichi hinmiidhamneen qabadhu.
9. Kitaaba kana yeroo namaaf kennitus ta'e namarraa fudhattu eeggannoo barbaachisaa ta'e godhi.
10. Kitaaba haaraa kana jalqabaaf yeroo gargaaramtu fuula jalqabaa suuta saaqu qabda. Of-eeggannoo cimaa gochuun itti gargaarami.

BARNOOTA HERREGAA KITAABA BARATTOOTAA KUTAA 1

Qopheessitoota

Geetahuun Lammaa Abdiisaa (MSc)
Baay'isaa Abboomaa Fayyisaa (BSc)
Abdataa Araarsoo Dinqaa (BSc)

Gulaaltotafi Madaaltota

Firoomsaa Namarraa Biduu (MSc)
Tashoomaa Daggafaa Galaalchaa (MA)

Qindeessaa

Roobii Waamii (MA)

Saxaxa

Kolleejjii Poolii Teekinikaa Inxooxxoo

Adoolessa, 2022
Finfinnee, Itoophiyaa

© Mirgi maxxansaa guutumaan guutuutti seeraan eegamaadha. Guutuu ykn qaama maxxansa kanaa haalaafi bifa kamiiniyyuu, jechuun elektirooniksiin, footokoppiidhaaniifi waraabbiidhaan heyyama Biiroo Barnootaa Bulchiinsa Magaalaa Finfinnee malee maxxansiise haala birootiin dabarfamuun dhorkaadha.

Galata

Qophii Kitaaba Barnoota kana jalqaba irra kaasee bifa adda ta'een fi fakkeenyummaa qabuun akka hojjatamu muuxxanoo fi gahumsaa geggessummaa olaanaa qabaniin yaada marii burqisiisuu, yaada fooyyaa'a qophii kana milkeessu dhiyeessuun yeeroo jalqabaatiif akka Biiroo Barnoota Bulchiinsa Magaalaa Finfinneetti kitaabni barnoota barsiisotaan akka qophaa'u murteessuu, baajeta eeyyamsiisuu fi naamusa gaariidhan hogganamee akka xummuraaf gahu kan taasisan Hogganaa Biiroo Barnootaa Bulchiisa Magaalaa Finfinnee Dr. **Zalaalam Mulaatuu** galata guddatu isaaniif mala.

Hojiin keenya akka milkaa'uuf Yeeroo hundumaa hoggansa kennuu, rakkoowwan numudatan battalatti furuu, raawwii qophii kitaabaa hordofuu fi gamaaggamuun nu jajjabeessaa kan turan Itti Aanaa Hogganaa Biiroo Barnootaa fi geggeessan Sirna Barnootaa Obbo **Adimaasuu Dachaasaa**, Hogganaa I/A Biiroo Obbo Saamson Mallasee, Hogganaa I/A Biiroo Obbo **Daanyoo Gabruu** I/G/Waajjira Biiroo Obbo Sisaay Indaalee, Goristuu waliigalaa Hogganaa Biiroo Addee Abbabach Nagaash fi Gorsaa Teekinikaa Obboo **Dasitaa Marishaa** gahee ijoo ta'ee ba'achuun xiyyeefanno hojichaaf kennanii nu bira dhabbachuun nu jajjabeessa fi rakkoof furmaataa kenna waan turaniif galatatu isaaniif mala.

Dhuma irratti qophii kitaaba barataa fi qajeelcha barsisaa jalqabaa hamma dhumaatti deeggarsa barbaachisuu gochuun hojiin kana caalu hin jiru jechuun milkaa'ina agrame kan tumsan Hooggantoota mana barumsaa galata qabdu.

Qopheessitoota Kitaabichaa

BAAFATA

Qabiyyee **Fuula**

BAAFATA..I

BOQONNAA TOKKO...1

LAKKOOFSOTA HUNDAA HANGA 20TTI..................1

1.1 Lakkoofsota 1 – 5tti Jiran Lakkaa’uu..................... 3

1.2 Lakkoofsota 6 – 9tti jiran Lakkaa’uu...................... 9

1.3 Lakkoofsa 1– 5tti Jiran Dubbisuu fi Barreessuu....11

1.4 Lakkoofsota 6–9 Dubbisuu fi Barreessuu 13

1.5 Lakkoofsa Zeeroo..14

1.6 Lakkoofsota 10–20 tti Jiran Lakkaa`uu..................16

1.7 Lakkoofsaa 10 - 20 Dubbisuu fi B arreessuu.........20

BOQONNAA LAMA 22

LAKKOOFSOTA WALIIN MADAALUUFI TARTIIBESSUU...22

2.1 Lakkoofsota Lama Waliin Madaaluu.................... 24

2.2 Lakkoofsota Sadii Tartiibessuu 25

2.3 Lakkoofsota Hanga 20tti Jiran Tartiibessuu 27

2.4 Lakkoofsota Kudhan Kudhaniin Gurmeessuu.......27

BOQONNAA SADII 30

LAKKOOFSOTA IDA’UU..30

3.1 Seenaa Ida’uu 32

3.2 Tartiibaan Lakkaa’uu Fi Irra Utaaluun Lakkaa’uu. 34

3.3 Lakkoofsota Ida'amni Isaanii 5, 6, 7, 8, 9 Fi 10 Ta'an 35
3.4 Lakkoofsota Diddiriirsuu Fi Walitti Deebisuu...... 36
3.5 Lakkoofsota Dachaa Fi Cina Dachaa 38
3.6 Lakkoofsota Dijiitii Tokko Qaban Walitti Ida'uu..39
3.7 Lakkoofsota Dijiitii Tokko Qaban Kanneen Dijiitii Lama Qaban Waliin Walitti Ida' uu........................40
BOQONNAA AFUR.. 42
LAKKOOFSOTA HIR'ISUU..43
4.1 Lakkoofsota Gara Duubaatti Lakkaa'uu...............44
4.2 Seenaa Hir'isuu 45
4.3 Lakkoofsota Diddiriirsuu 46
4.4 Lakkoofsota Dijiitii Tokkoo Walirraa Hir'isuu.. ...47
4.5 Lakkoofsota Dijiitii Lamaa Walirraa Hir'isuu.......48
4.6 Hariiroo Ida'uu Fi Hir'isuu 50
4.7 Pirobileemota Jechaa Furuu..................................53
BOQONNAA SHAN 55
LAKKOOFSOTA HANGA 100TTI jiran........................55
5.1 Kudhan Kudhan lakkaa'uu 57
5.2 Lakkoofsota Hanga 100tti Jiran 59
5.3 Tartiiba Lakkoofsotaa..62
5.4 Gatii Bakkaa Mana Tokkee Fi Mana Kurnee.........65

BOQONNAA JAHA 68
LAKKOOFSOTA HANGA 100 JIRAN IDA'UU FI HIR'ISUU..68
6.1 Lakkoofsota Dijiitii Tokkoo Fi Lamaa Ida'uu...70
6.2 Lakkoofsota Dijiitii Lamaa Irraa Kan Dijiitii Tokkoo Hir'isuu...72
6.3 Lakkoofsota Dijiitii Lama Qaban Walitti Ida'uu..75
6.4 Lakkoofsota Hundaa Dijiitii Lama Qaban Walirraa Hir'isuu...76
6.5 Pirobileemota Jechaa Ida'uu Fi Hir'isuu Of Keessaa Qaban Hanga 100 Furuu. 72 78
BOQONNAA TORBA 80
BOCAWWAN...80
7.1 Bocawwan Kallatti Lama Qaban Adda Baasuu..82
7.2 Bocawwan Fakkiin Agarsiisuu...............................84
7.3 Bocawwan Ji'omeetirii Adda Baasuu.....................86
BOQONNAA SADDEET 88
PAATERNOOTA...88
8.1 Paaternootaa Kaasuu...90
8.2 Paaternoota Itti Fufsiisuu.......................................91
8.3 Paaternoota Uumuu 93

BOQONNAA SAGAL 95

SAFARTOOWWAN DHEERINAA, HANGAA FI HAMMA...95

9.1 Dheerina Safaruu...97

9.2 Dheerina Waliin Madaaluu..................................102

9.3 Hanga Safaruu...105

9.4 Hanga Wantootaa Waliin Madaaluu.....................108

9.5 Hamma Safaruu 110

9.6 Hamma Dhangala'oo Waliin Madaaluu...............113

BOQONNAA KUDHAN...115

MAALLAQA ITOOPHIYAA...................................115

10.1 Dinaarotaa Fi Noottiiwwan Itoophiyaa.............117

10.2 Hariiroo Dinaarotaa Fi Noottiiwwanii................122

10.3 Pirobileemota Jechootaa Maallaqaan Walqabatan Furuu..123

BOQONNAA KUDHA TOKKO...125

YEROO ITOOPHIYAA...125

11.1 Guyyoota Yeroo Itoophiyaa...............................127

11.2 Guyyoota Torbanii...130

11.3 Pirobileemii Jechootaa Yeroon Walqabatan Furuu..132

BOQONNAA 1

LAKKOOFSOTA HUNDAA HANGA 20TTI

SEENSA

Lakkoofsi jireenya guyyaa guyyaa dhala namaaf baay'ee barbaachisaadha. Gochaalee guyyaa guyyaa kanneen akka nyaataafi uffata bitachuu, yeroo safaruu, taphoota adda addaa keessatti lakkoofsatti gargaaramna. Daa'imman karaa al-idilee ta'een ta'iilee guyyaa guyyaa kanneen akka taphoota qindeessuu keessatti beekumsa lakkaa'uu horatanii gara mana barumsaa dhufu. Akkasumas barnoota oolmaa daa'immanii keessatti yaada muraasa waa'ee lakkoofsotaa fi bocoota adda addaa hubannoo argatanii gara barumsa sadarkaa tokkoffaa dhufu.

Kanaafuu, jiruu guyya guyyaa geggeessuu keessatti hubannoo lakkaa'uu fooyya'aa qabaachuun barbaachisaa ta'a.

Bu’aa Eegamu

Xumura Boqonnaa Kanaa Booda, Barattootni:

- Wantoota tuuta keessa jiran lakkaa`uu.
- Hariiroo lakkoofsotaa fi baay’ina wantoota gidduu jiru ni hubatu.
- Lakkaa’uu fi lakkoofsota walqabsiisu.

Qabiyyeewwan Boqonnichaa

1.1 Lakkoofsota 1 – 5 Jiran Lakkaa’uu.

1.2 Lakkoofsota 6 – 9 Jiran Lakkaa’uu.

1.3 Lakkoofsota 1 – 5 Jiran Dubbisuu fi Barreessuu.

1.4 Lakkoofsota 6 – 9 Jiran Dubbisuu fi Barreessuu.

1.5 Lakkoofsota 10 – 20tti Jiran Dubbisuufi Barreessuu.

1.6 Lakkoofsaa1– 20 tti Jiran Dubbisuu fi Barreessuu.

1.1. Lakkoofsota 1 – 5tti Jiran Lakkaa'uu

Gocha 1.1

a) Fakkiiwwan wal-cinaa jiran lakkaa'uun baay'ina isaanii addaan baasi.

b) Wantoota haalawalfakkaataa qaban barruulee kee irratti ijaari.

Hojii Garee-1

Gareedhaan wantoota armaan gadiikanneen walfakkaatanaddaan baasaa lakkaa'aa.

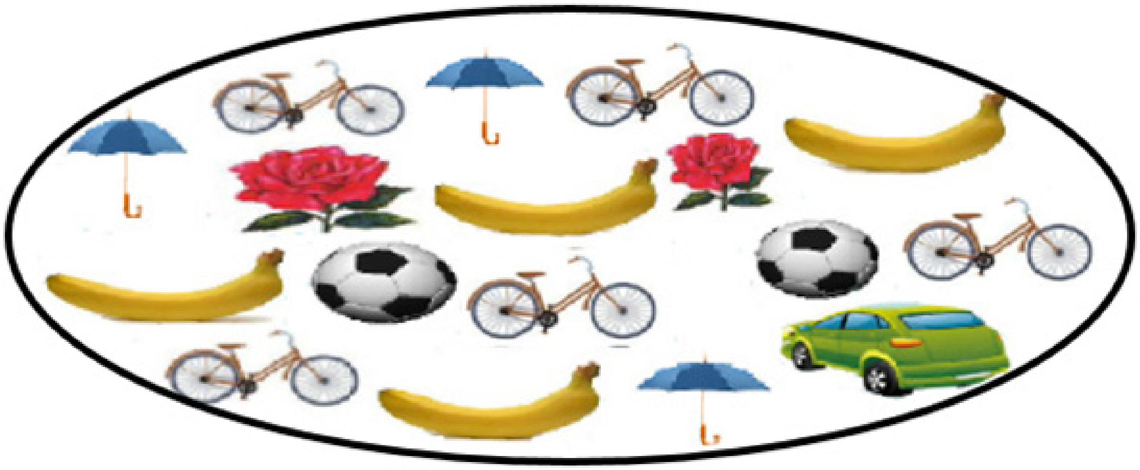

Gilgaala 1.1

Fakkii gabatee wal-cinaa irraa lakkaa'uun baay'ina isaanii himi.

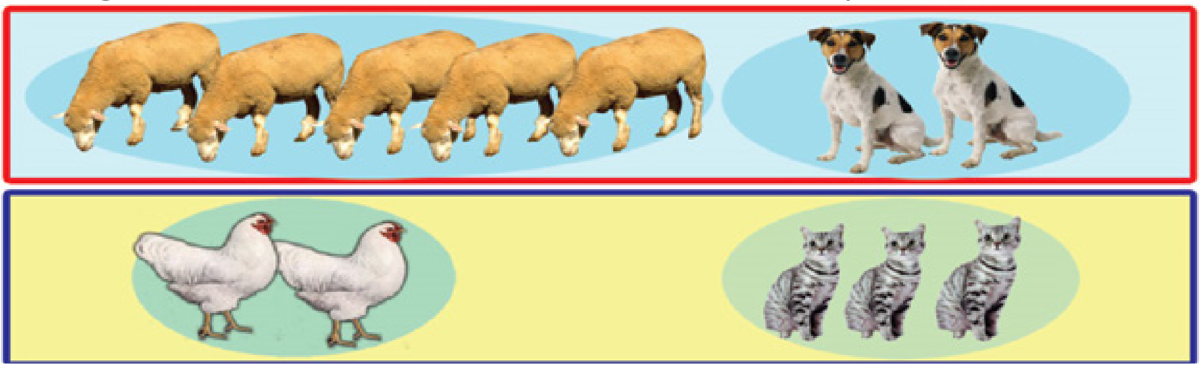

Gocha 1.2

A. Fakkiiwwan lakkoofsota 1 -5tti jiran lakkaa'uun bifa lakkoofsotaa addaan baasi.

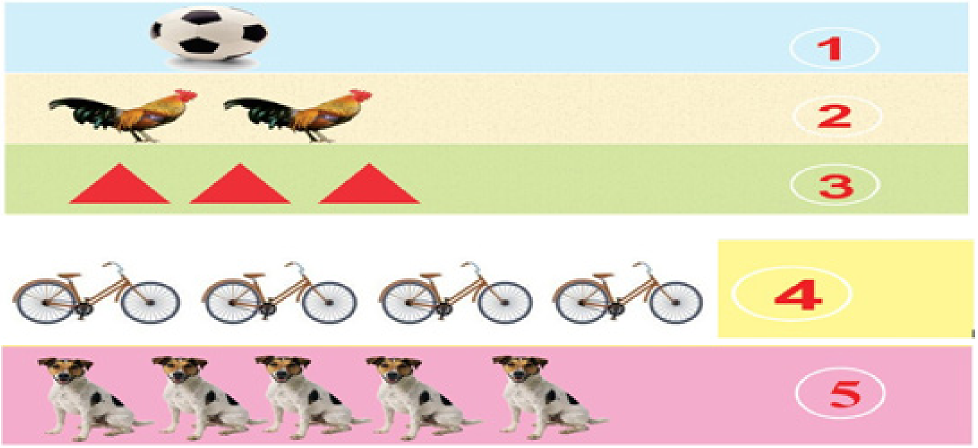

B. Lakkoofsota 1 – 5 quba harkaatiin qilleensa irratti barreessuu shaakali.

C. Haaluma fakkii irra jiruun quba harkaa lakkaa'uun barreeffama lakkoofsaa hubachuu yaali.

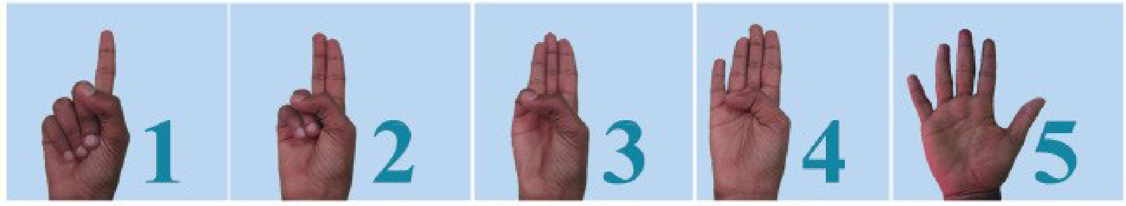

Gilgaala 1.2

A. Lakkoofsota barreessuu shaakaluudhaaf mallattoowwan kennaman barruulee kee irratti irra deddeebi’uun barreessi.

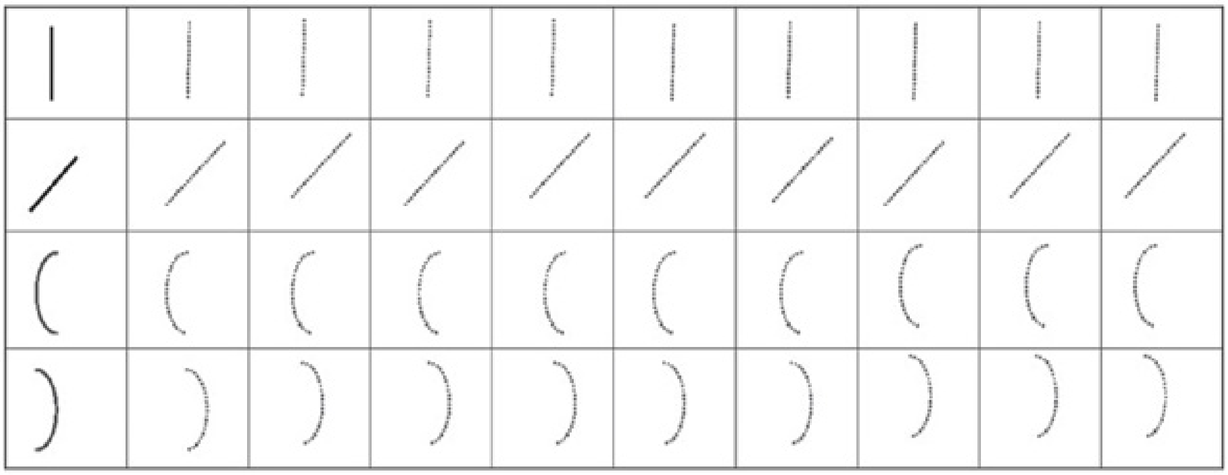

B. Fakkiiwwan geengoo keessaa lakkaa’uun lakkoofsota 1-5tti kennaman wajjin walitti firoomsi.

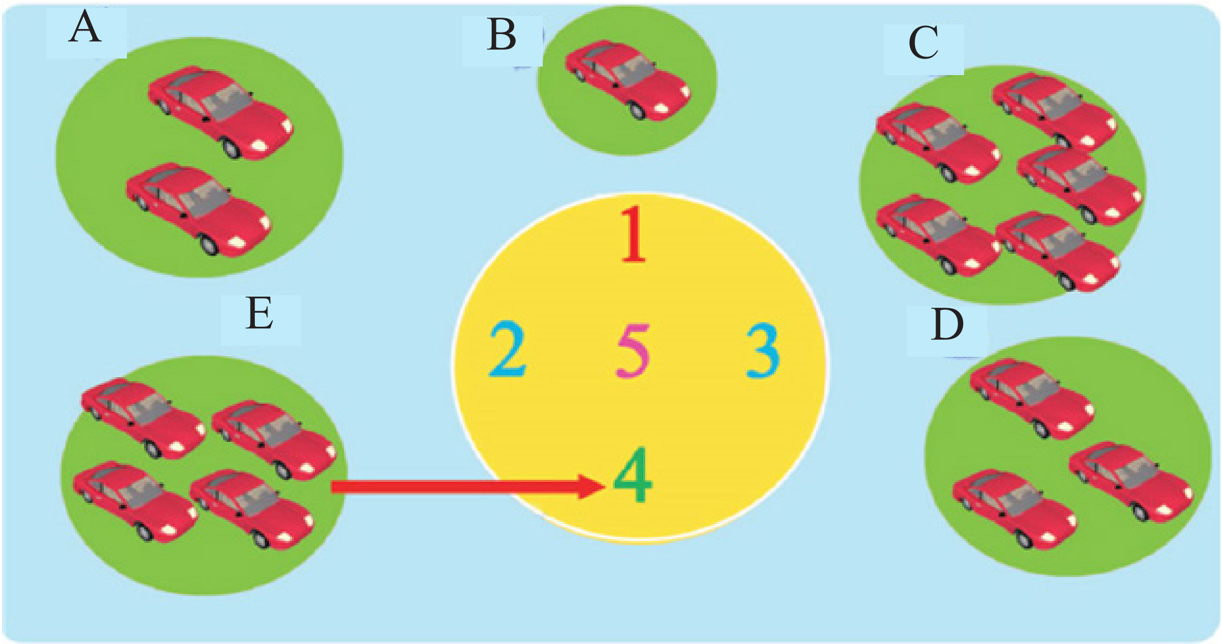

Hojii Garee - 2

1. Muuzii gabatee irraa bakka adda addaatti 1, 2, 3, 4 fi 5 jechuun ramadamee jira.
2. Haala walfakkaatuun baay'ina kubbaa lakkoofsaan moggaasaa.

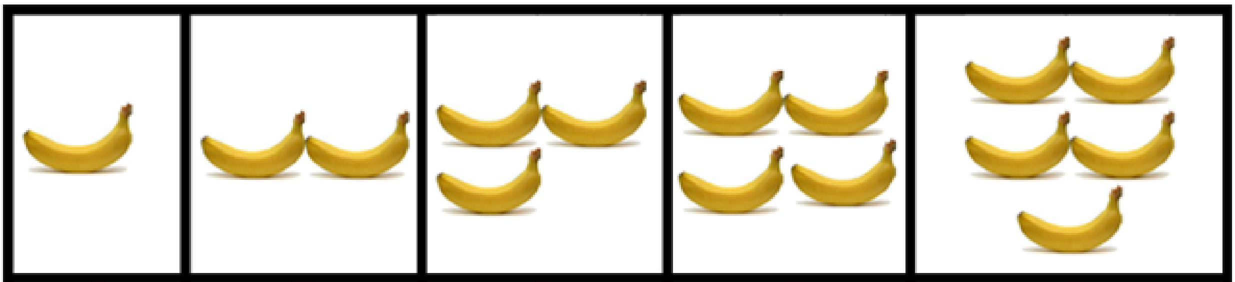

1	2	3	4	5

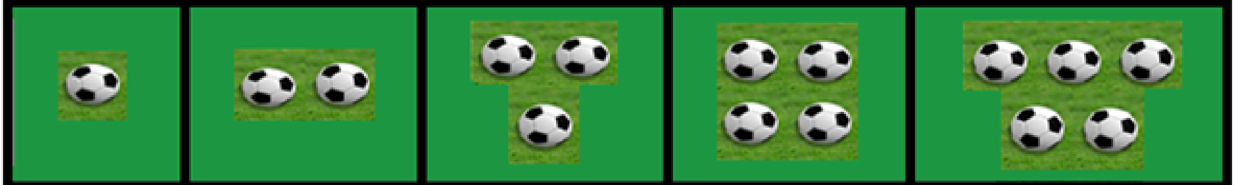

Lakkoofsota 1-5tti jiran irra deddeebi'anii barreessuun shaakaluu.

1	1	1	-----	------	------	------	------	-----
2	2	2	-----	------	------	------	------	-----
3	3	3	------	------	------	------	------	-----
4	4	4	------	------	------	------	------	-----
5	5	5	------	------	------	-----	------	-----

Gilgaala 1.3

Baay'ina wantoota fakkiin kennamanii lakkoofsaan barreessi.

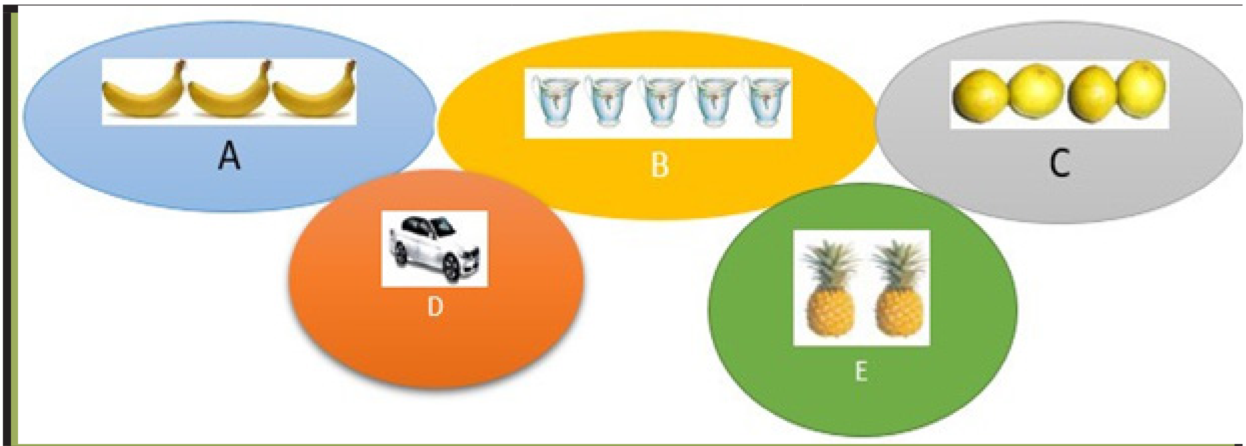

A = ___	B=____	C=___	D=____	E=__

Gilgaala 1.4

Lakkoofsota 1 – 5tti tuqaawwan gurraachessuu fi irra deddeebi'uun barruulee kee irratti barreessi.

1	1	1	1					
2	2	2	2					
3	3	3	3					
4	4	4	4					
5	5	5	5					

Gocha 1.3

A. Riqaa olba'uun lakkoofsa 1 irraa eegaluun hamma 5tti lakkaa'i.

B. Riqaa irraa gadbu'uun lakkoofsa 5 irraa eegaluun hamma 1tti lakkaa'i.

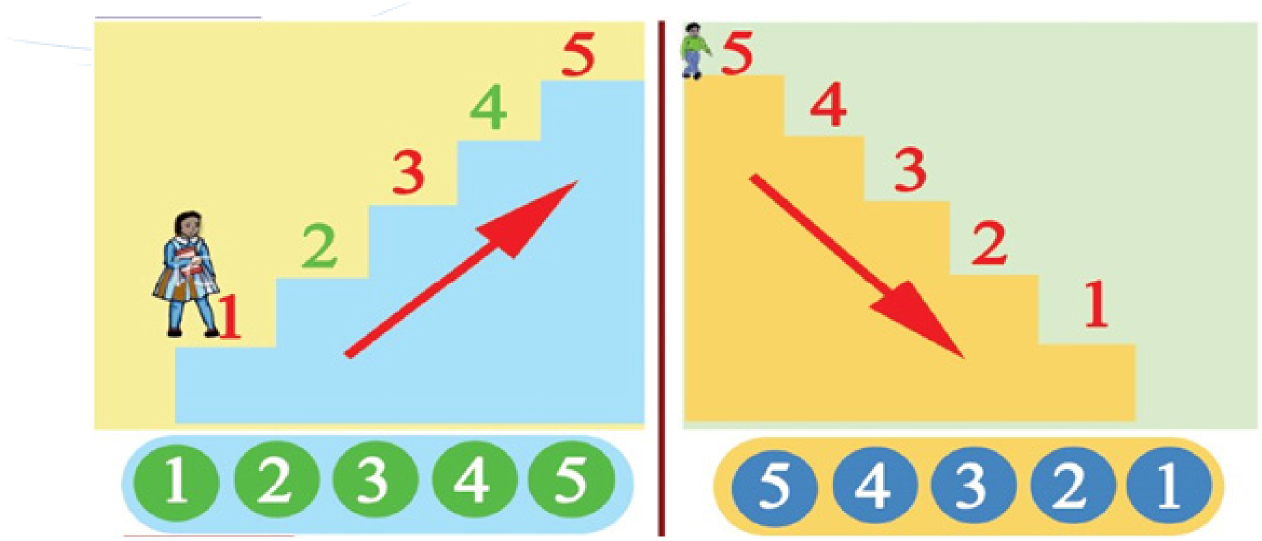

C. Lakkoofsota jechaan barreeffaman sagalee olkaasuun dubbisi.

Tokko	Lama	Sadii	Afur	Shan

Gilgaala 1.5

A. Tartiiba lakkoofsaa eegun bakka duwwaa armaan gadii lakkoofsa sirrii ta’een guuti.

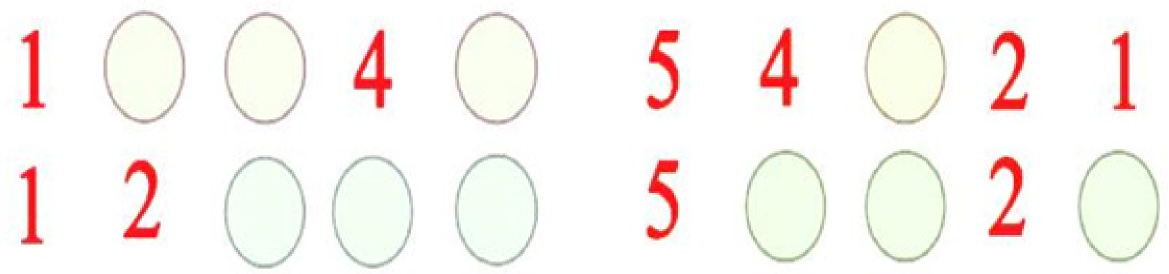

B. Moodeloota lakkoofsota 1 - 5tti jiranii wantoota qabatamoo naannootti argaman irraa bocuun dhiheessi.

1.2. Lakkoofsota 6 – 9tti Jiran lakkaa'uu

Gocha 1.4

Quba harkaa fi loomii lakkaa'uu.

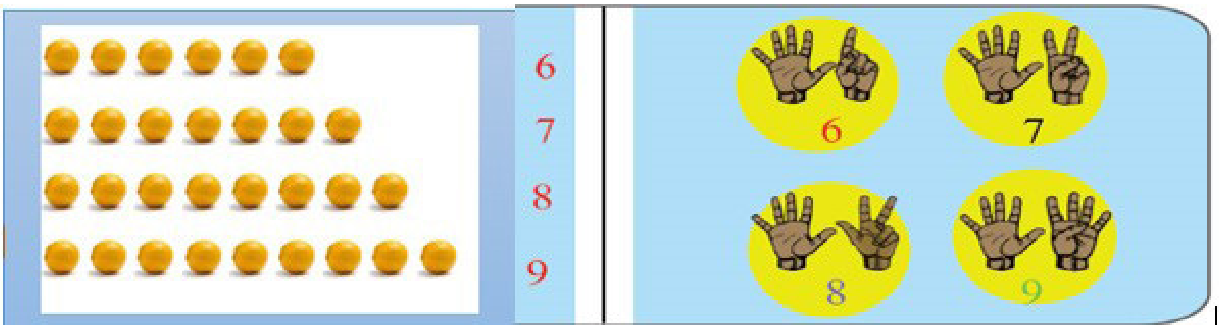

Gilgaala 1.6

Baay'ina timaatimaa lakkoofsota waliin walitti firoomsi.

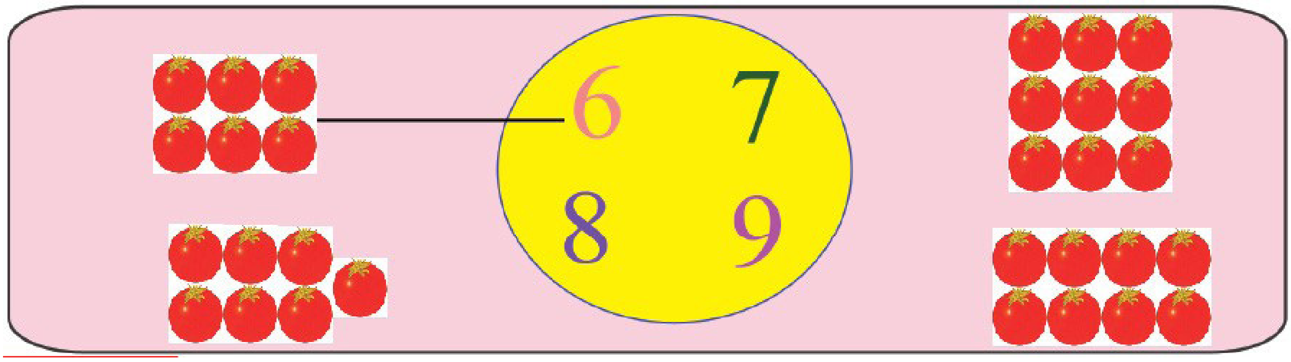

Gocha 1.5

Lakkoofsota tuqaaleen mul'ifaman gurraachessuu fi irra deddeebi'uun barreessi.

6	6	6	6					
7	7	7	7					
8	8	8	8					
9	9	9	9					

Gocha 1.6

Baay'ina finjaalaa fi lakkoofsota jiranii ilaaluun waliin madaali.

	6
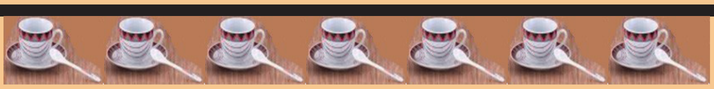	7
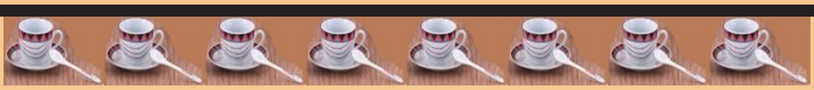	8
	9

Lakkoofsota 6 – 9tti jiran irra deddeebi'anii barreessuun shaakali.

6	6	6	-----	------	-------	------	-------	------
7	7	7	-----	------	-------	------	-------	-----
8	8	8	------	------	-------	------	-------	-----
9	9	9	------	------	------	------	------	-------

Gocha 1.7

Lakkoofsota jechaan barreeffaman sagalee olkaasuun dubbisi.

Ja'a	Torba	Saddeet	Sagal

Gilgaala 1.7

a. Bakka duwwaa armaan gadii lakkoofsa sirrii ta'een guuti.

1	2	3	?	?	?	7	?	?
1	?	3	?	5	?	?	?	9
1	?	?	?	?	6	7	?	?
?	2	?	4	?	?	?	?	9

b. Moodeloota lakkoofsota 6 - 9tti jiranii wantoota qabatamoo naannootti argaman irraa bocuun dhiheessi.

1.3. Lakkoofsofsota 1-5 tti Jiran Dubbisuu fi Barreessuu

Gocha 1.8

Danaalee A, B fi C'n wantoota of keessaa qabu yookaan hin qaban jechuun shaakali.

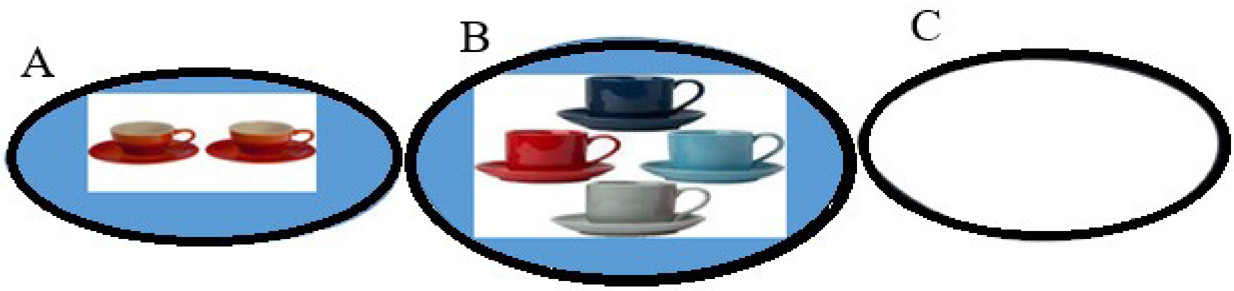

Gilgaala 1.8

Fakkiilee danaa armaan gadii keessa jiran ilaaluun gaaffilee itti aananii jiran deebisi.

Gaaffii: Baay’ina wantoota armaan gadii lakkoofsaan ibsi.

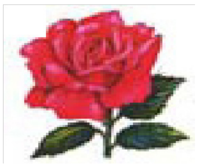	

Gocha 1.9

Lakkoofsa zeeroo irra deddeebi’uun barreessuun shaakali.

0	0	0	0	____	____	____	____
0	____	____	____	____	____	____	____
____	0	____	____	0	____	____	____

1.4. Lakkoofsota 6-9 tti Jiran Dubbisuu fi Barreessuu

Gocha 1.10

Lakkoofsota armaan gadii sagalee olkaasuun irra deeddeebi'ii dubbisi.

1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	10	10	10	10	10	10	10	10

- **Hubachiisa:** Lakkoofsa kamiyyuu barreessuudhaaf lakkoofsota 0 – 9tti jiran gargaaramna.

Gilgaala 1.9

Lakkoofsota armaan gadii akkaataa tartiiba kennameen bakka hafe guuti.

1)	2	4	-------	8	10
2)	-----	3	5	-------	9
3)	9	------	7	------	5
4)	10	------	----	4	2

1.5 Lakkoofsa Zeeroo

Gocha 1.8

Danaalee A, B fi C'n wantoota of keessaa qabu yookaan hin qaban jechuun shaakali.

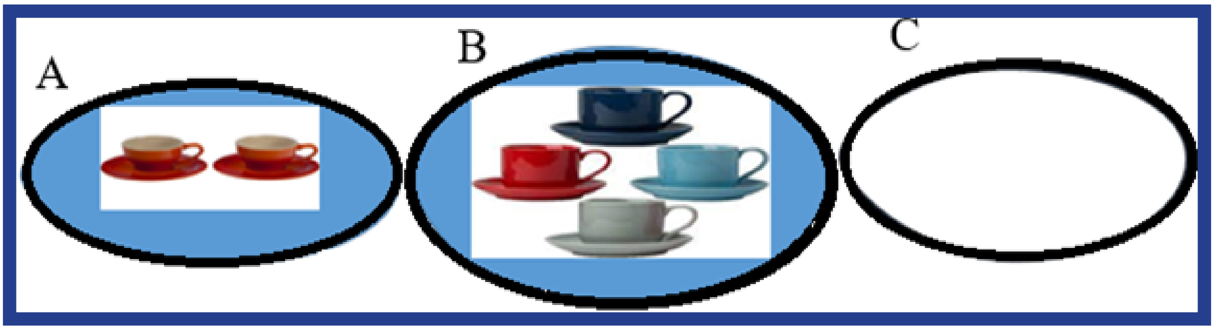

Gilgaala 1.9

Fakkiilee danaa armaan gadii keessa jiran ilaaluun gaaffilee itti aananii jiran deebisi.

Gaaffii: Baay'ina wantoota armaan gadii lakkoofsaan ibsi.

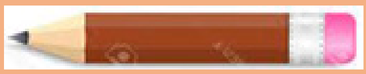	
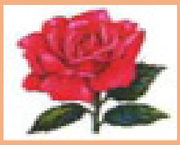	

Gocha 1.9

Lakkoofsa zeeroo irra deddeebi'uun barreessuun shaakali.

0	0	0	0	____	____	____	____
0	____	____	____	____	____	____	____
____	0	____	____	0	____	____	____

1.6 Lakkoofsota 10 – 20 tti Jiran Lakkaa`uu

Gocha 1.10

Baay’ina killee saanduqa keessa jiranii lakkaa’uun himi.

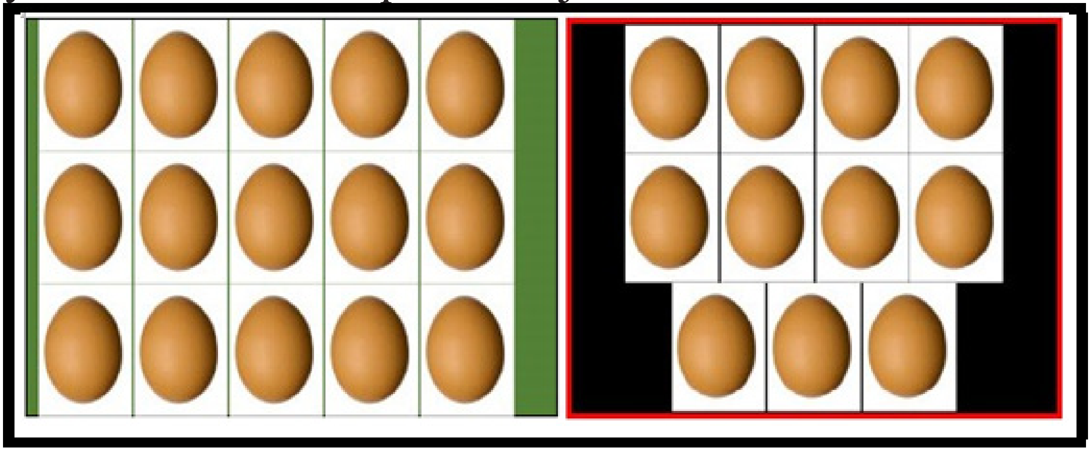

Gocha 1.11

Baay’ina wantoota gabatee keessatti kennamanii lakkaa’uun lakkoofsota fuuldura jiran hubadhu.

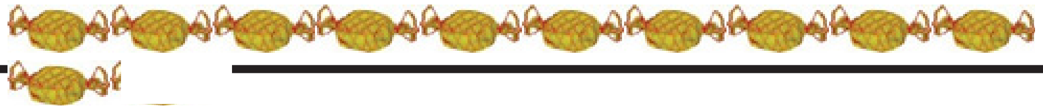	11
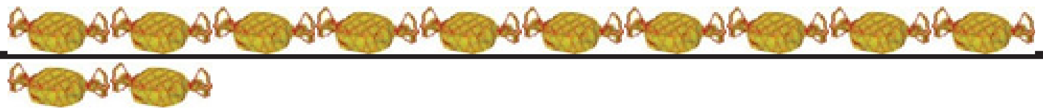	12
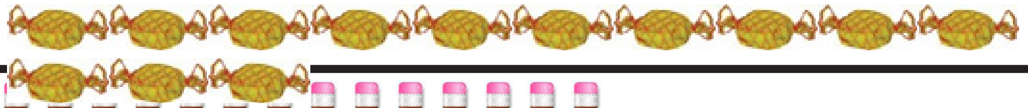	13
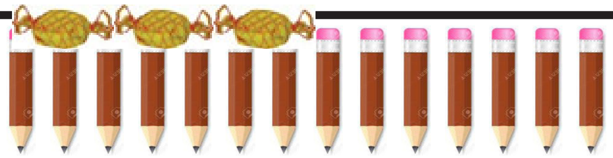	14
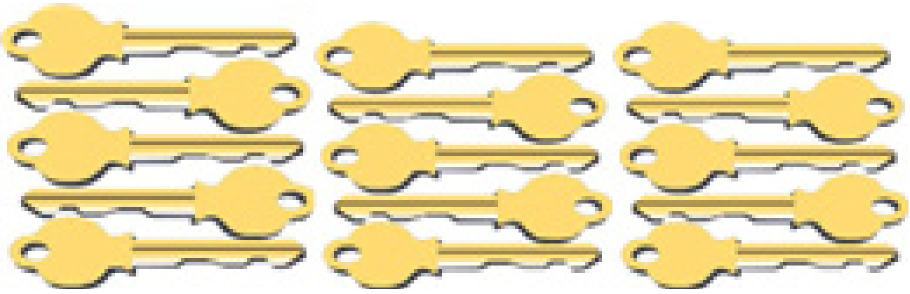	15

Gocha 1.12

Wantoota gabatee keessatti kennaman lakkaa'uun lakkoofsa fuula isaa dura jiruun waliin hubadhu.

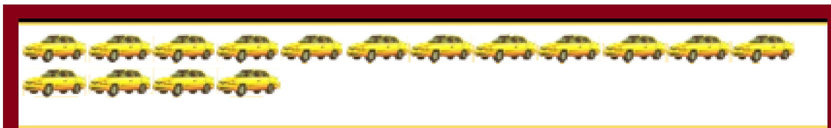	16
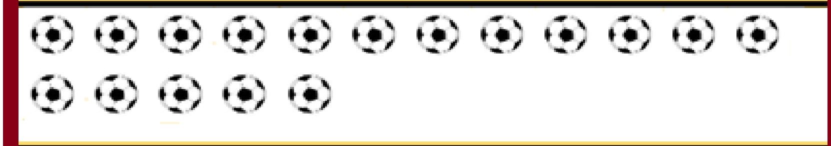	17
	18
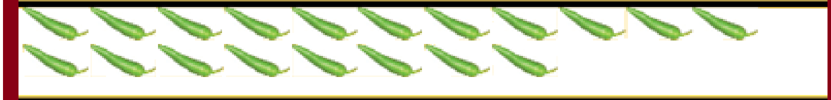	19
	20

Gilgaala 1.10

Akkaataa tartiiba kennameen bakka hir'ate guuti.

11	13	15	----------	------------							
20	19	----	17	------	15	-----	-------	-----	----	10	
-----	18	16	------	------	10						

Gocha 1.13

Lakkoofsota armaan gadii irra deddeebi'uun sagalee olkaasuun dubbisuu shaakali.

11	11	11	11	11	11
12	12	12	12	12	12
13	13	13	13	13	13
14	14	14	14	14	14
15	15	15	15	15	15

Gilgaala 1.11

Wantoota armaan gadii haala fakkeenya kennameen baay'ina isaanii saanduqa kenname keessatti barreessuun deebisi.

A

12

B

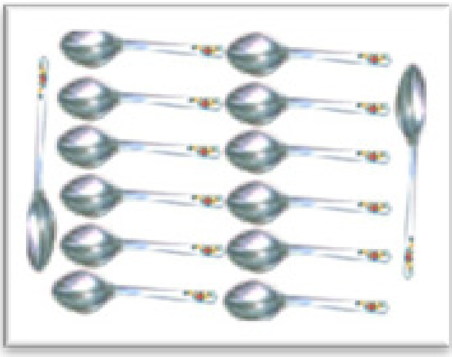

C

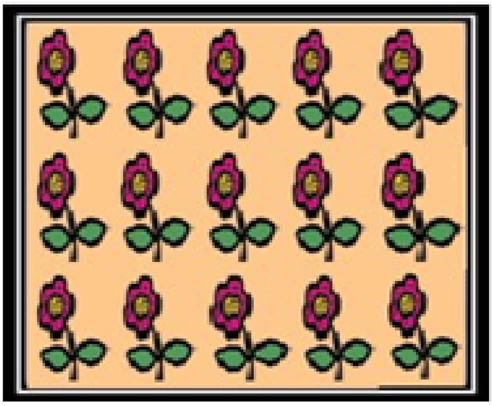

D

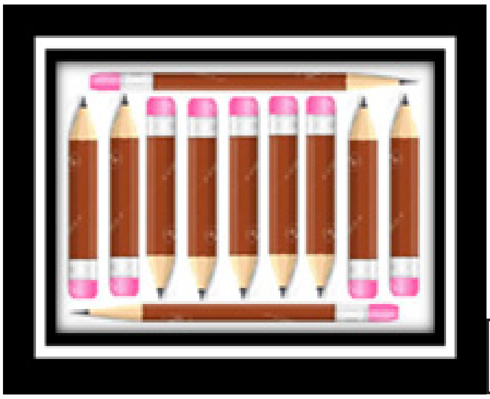

Gocha 1.14

Lakkoofsota armaan gadii sagalee olkaasuun irra deddeebi'uun dubbisi.

16	16	16	16	16	16
17	17	17	17	17	17
18	18	18	18	18	18
19	19	19	19	19	19
20	20	20	20	20	20

Gocha 1.15

Lakkoofsota armaan gadii irra deddeebi'uun barreessi.

11	11					
12	12					
13	13					
14	14					
15	15					
16	16					
17	17					
18	18					
19	19					
20	20					

Gilgaala 1.12

Baay'ina tuqaalee lakkaa'uun lakkoofsaan fuula isaa dura bakka kennametti barreessi.

●●●●●●●●●●●●	
●●●●●●●●●●●●●●●●●	
●●●●●●●●●●●	
●●●●●●●●●●●●●●	
●●●●●●●●●●●●●●●●●●●●	
●●●●●●●●●●●●●●●●	
●●●●●●●●●●●●●	

1.7. Lakkoofsaa 10 - 20 Dubbisuu fi Barreessuu.

Gocha 1.16

1. Baay'ina wantootaa fi lakkoofsota hamma isaanii ibsan waliin walitti firoomsuun hariiroo gidduu isaanii jiru adda baasi.

A 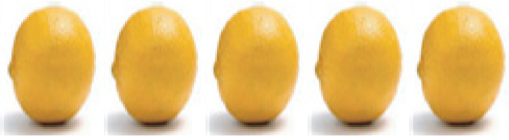		16
B		3
C		12
D 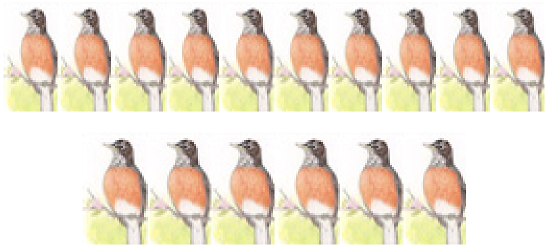		5

2. Hammamtaa waan tokkoo mallattoo lakkoofsa gara garaatiin bakka buusuun nidanda'amaa?

Gocha 1.17

Lakkoofsota jechaan barreeffaman sagalee olkaasuun dubbisi.

Kudha Tokko	Kudha Ja'a
Kudha Lama	Kudha Torba
Kudha Sadii	Kudha Saddeet
Kudha Afur	Kudha Sagal
Kudha Shan	Digdama

Gilgaala 1.13

1. Baay'ina mukkeen armaan gadii lakkoofsaan jalatti barreessi.

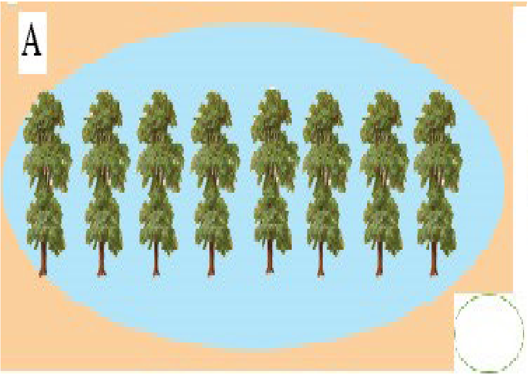

2. Moodeloota lakkoofsota 11 - 20tti jiranii wantoota qabatamoo naannootti argaman irraa bocuun dhiheessi.

BOQONNAA 2

LAKKOOFSOTA HUNDAA TARTIIBESSUUFI WALIIN MADAALUU

SEENSA

Boqonnaa tokko keessatti waa'ee lakkoofsota 1-20tti jiranii barattanii jirtu. Akkasumas lakkoofsota 1-20tti jiran barreessuu fi dubbisuu Barattanii jirtu.

Boqonnaa kana keessatti immoo lakkoofsota 1-20tti jiran kanneen boqonnaa tokko keessatti barattan waliin madaaluun kan caalu erga adda baastanii booda tartiibaan kaa'uu akka dandeessan ni barattu.

Bu'aa Eegamu:

Xumura Boqonnaa Kanaa Booda, Barattootni:

- Lakkoofsota lama waliin madaaluu.
- Lakkoofsota tartiibessuu.

Qabiyyeewwan Boqonnichaa

2.1 Lakkoofsota Lama Waliin Madaaluu.
2.2 Lakkoofsota Sadii Tartiibessuu.
2.3 Lakkoofsota Hanga 20tti Jiran Tartiibessuu.
2.4 Kudhan Kudhaniin Gurmeessuu.
2.5 Gatii Bakkaa Tokkeefi Kurnee.

2.1 Lakkoofsota Lama Waliin Madaaluu

Gocha 2.1

Dursaa, itti fufaa fi lakkoofsa gidduu sarara lakkoofsaa irratti kennamanii saanduqa kenname keessatti barreessi.

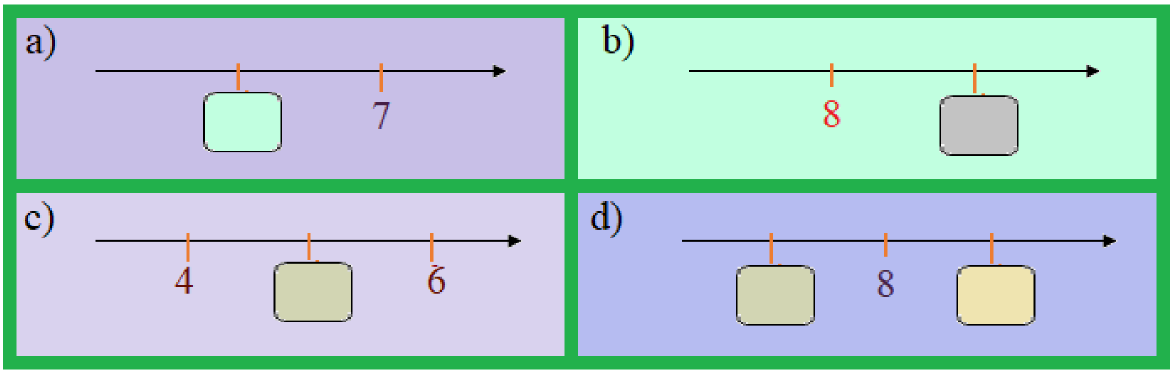

Gilgaala 2.1

Bakka duwwaa lakkoofsa sirrii ta'een guuti.

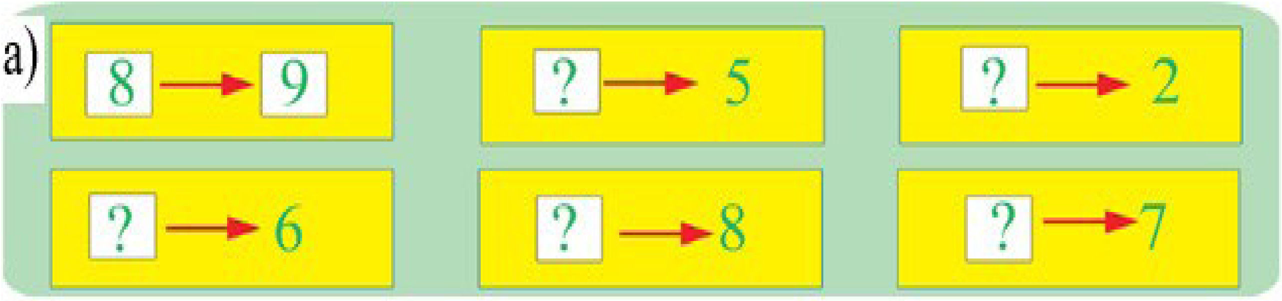

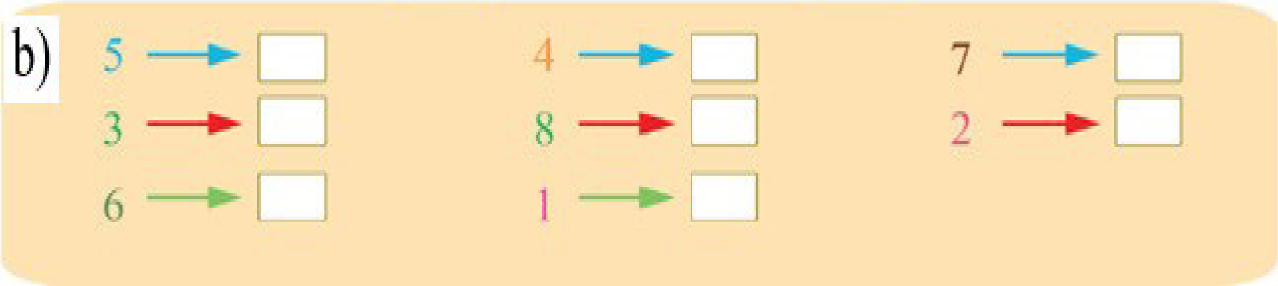

c) Dursaa fi itti fufaa lakkoofsota biroo fudhachuun irra deddeebi'uun shaakali.

Gocha 2.2

Tuutota cimdiin jiran baay’ee yookaan muraasa jechuun waliin madaali.

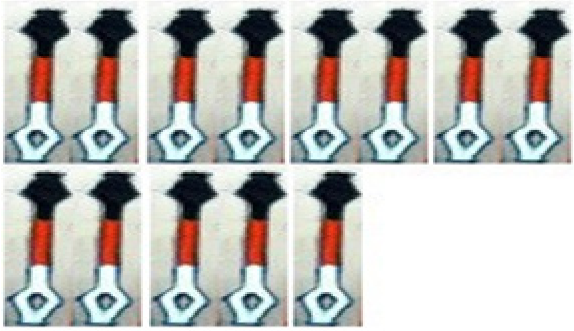

2.2 Lakkoofsota Sadii Tartiibessuu

Gocha 2.3

Akkaataa tartiiba kennameen lakkoofsa hir’ate guuti.

A

2	☐	4
5	☐	7
9	☐	11
13	☐	15
17	☐	19
18	☐	20

B

☐	7	☐
☐	15	☐
☐	19	☐
☐	12	☐
☐	9	☐

C

2		4
13	14	
	16	

Gilgaala 2.2

Baay'ina lakkoofsota isaanii irratti hundaa'uun tuutota armaan gadii xiqqaa irraa gara guddaatti tartiibaan kaa'i.

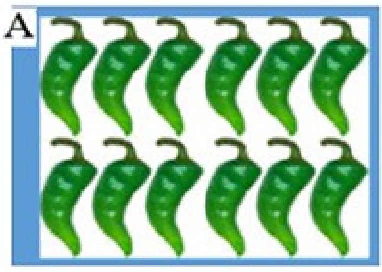

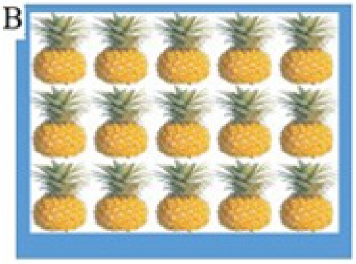

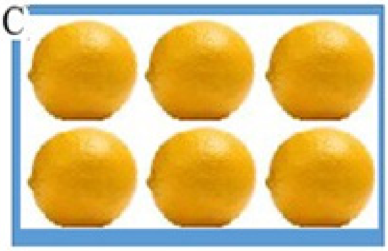

__________, __________, ____________

Gocha 2.4

Saanduqa duwwaa lakkoofsa sirrii ta'een guuti.

A) 1 2 3 ☐ 5 ☐ 7 ☐

B) 5 6 ☐ 8 9 ☐ ☐ 12

C) 7 8 ☐ ☐ ☐ 12 ☐ 14 ☐ 16 ☐

☞ **Hubachiisa**: Sarara lakkoofsaa irra bitaa gara mirgaatti yeroo adeemnu lakkoofsi ni dabala.

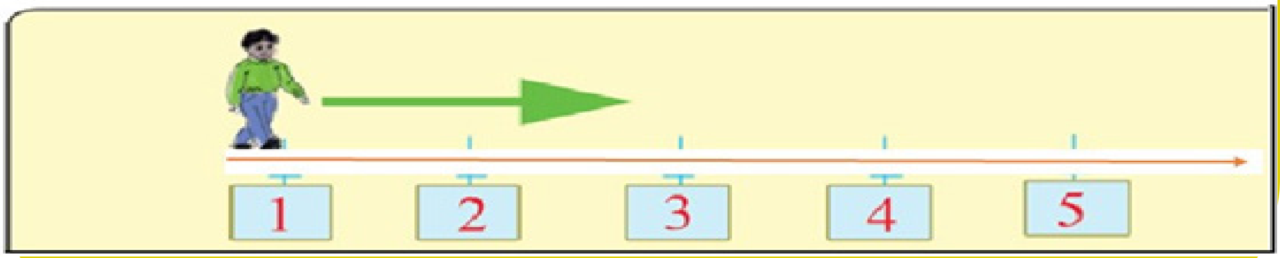

2.3 Lakkoofsota Hanga 20tti Jiran Tartiibessuu

Gocha 2.5

Lakkoofsota armaan gadii barruulee kee irratti garagalchuun akkaataa tartiiba isaaniitiin bakka hir'ate guuti.

1	2	3				7		9	
11			14	15				19	

☞ **Hubachiisa:** Wantoota yeroo lakkoofnu, haalli itti duraa duubaan lakkoofsota waamnu tartiiba lakkoofsotaa jedhama.

2.4 Lakkoofsota Kudhan Kudhaniin gurmeessuu

Gocha 2.6

1) Danaa armaan gadii keessaa wantoota filachuun tuutota miseensota shan qabanii fi kudhan qaban 3 ijaari.

A)
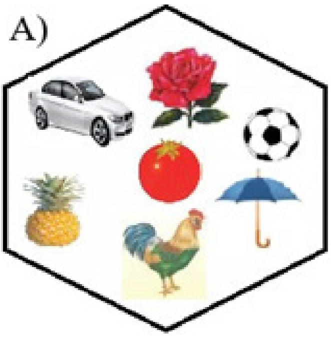
B)
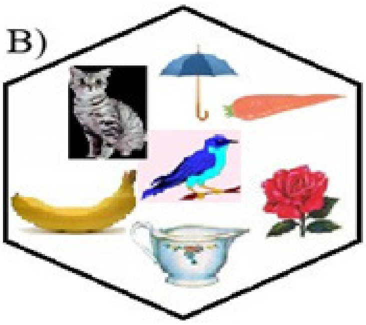
C)
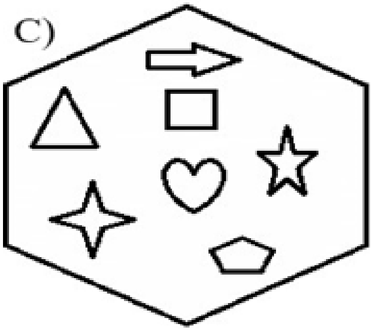

Gocha 2.7

Gabatee armaan gadii gargaaramuun mana tokkee fi mana kurnee adda baasi.

Qubeessaa	Baay'ina qubeessaa	Mana Kurnee	Mana Tokkee
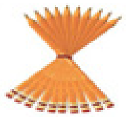	Qubeessaa 10	1	0
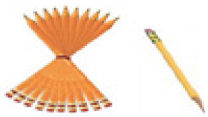	Qubeessaa 11	1	1
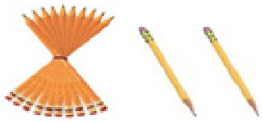	Qubeessaa 12	1	2
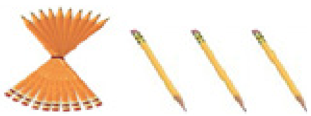	Qubeessaa 13	1	3
	Qubeessaa 14		
	Qubeessaa 15		
	Qubeessaa 16		
	Qubeessaa 17		

☞ **<u>Hubachiisa</u>:** Lakkoofsotni cimdiin ibsaman mana lama qabu. Isaanis karaa mirgaa kan jiru mana tokkee fi karaa bitaan kan jiru mana kurneeti. Lakkoofsonni qeenxeen barreeffaman ammoo mana tokkee qofa qabu.

Fakkeenya:

a) 16 — 1: Mana Kurnee; 6: Mana Tokkee

b) 20 — 2: Mana Kurnee; 0: Mana Tokkee

2.4.1 Gatii bakkaa tokkee fi kurnee.

Lakkoofsotni dijiitii lama qaban mana tokkee fi mana kurnee akka qabaatan hubachiisuun gatii bakkaa lakkoofsotaa akka himan gochuun barbaachisaadha.

Gilgaala 2.3

Lakkoofsota armaan gadii mana isaaniitiin barreessi.

Lakkoofsa Kenname	Mana kurnee	Mana tokkee
9		
6		
19		
13		
14		
17		
16		
20		
15		
4		

BOQONNAA 3

LAKKOOFSOTA IDA'UU

SEENSA

Boqonnaawwan darban keessatti lakkoofsota hanga 20tti jiran lakkaa'uu, barreessuu, dubbisuu, waliin madaaluu fi tartiibessuu barattanii jirtu.

Boqonnaa kana keessatti immoo wantoota tuutota sasalphoo keessa jiran walitti dabaluun lakkaa'uun akkaataa lakkoofsota itti ida'an ni barattu.

Bu'aa Eegamu

Xumura Boqonnaa Kanaa Booda, Barattootni:

- Tarsiimoo adda addaa fayyadamuun lakkoofsota hanga 20tti ida'uu.
- Mallattoo ida'uu ni hubatu.

Qabiyyeewwan Boqonnichaa

3.1 Seenaa Ida'uu.

3.2 Tartiibaan Lakkaa'uufi Irra Utaaluun Lakkaa'uu.

3.3 Lakkoofsota Ida'amni Isaanii 5, 6, 7, 8, 9 fi 10 Ta'an

3.4 Lakkoofsota Diddiriirsuu fi Walitti Deebisuu.

3.5 Lakkoofsota Dachaa fi Cina Dachaa.

3.6 Lakkoofsota Dijiitii Tokko Qaban Walitti Ida'uu.

3.7 Lakkoofsota Dijiitii Tokko Qaban Kanneen Dijiitii Lama Qaban Waliin Walitti Ida'uu.

3.1 Seenaa Ida'uu.

Gocha 3.1

Wantoota tuutota lamaan keessa jiran walitti makuun lakkaa'i.

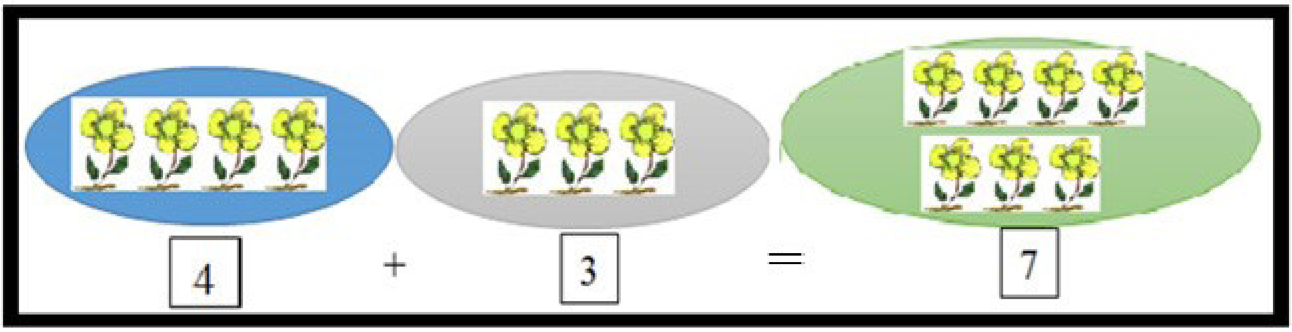

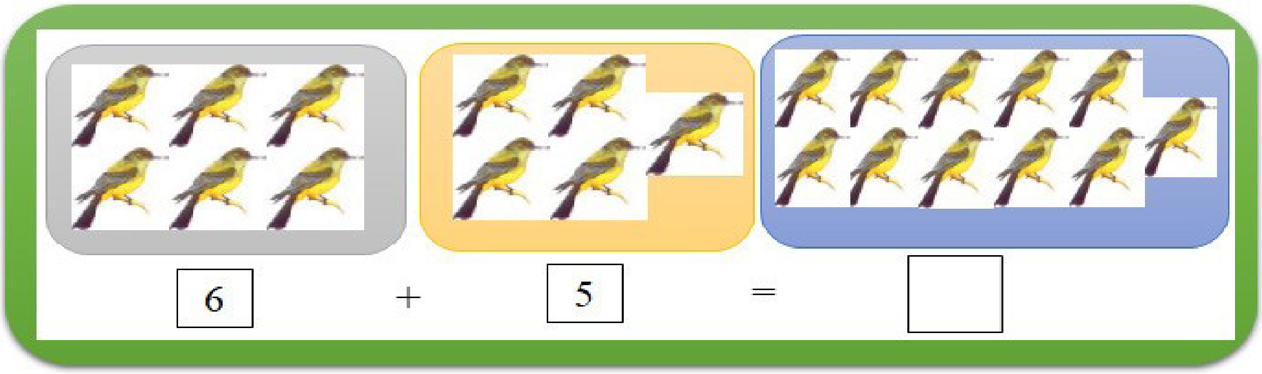

Yaadannoo

- Wantoota tuutota sasalphoo keessa jiran walitti makuun lakkaa'uu jechuun baay'ina isaanii walitti ida'uu jechuudha.
- Lakkoofsota walitti ida'uudhaaf mallattoo "+" gargaaramna. Kanaaf + mallattoo ida'uu jedhama.
- Firii ida'amtootaa kaa'uuf mallattoo "=" gargaaramna. Kanaaf = mallattoo walqixaa jedhama.

Gilgaala 3.1

Akkaataa fakkeenya siif kenname hordofuun bakka duwwaa armaan gadii lakkoofsa sirriin guuti.

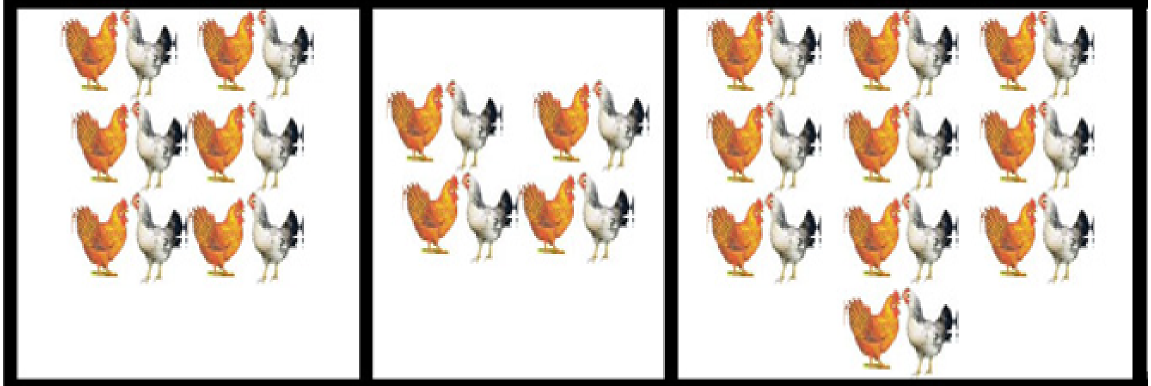

12 + 8 = ___

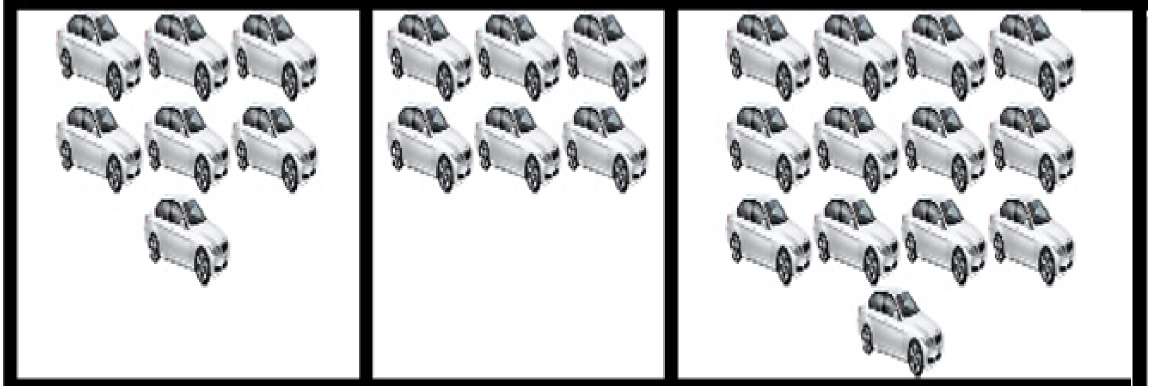

7 + 6 = ___

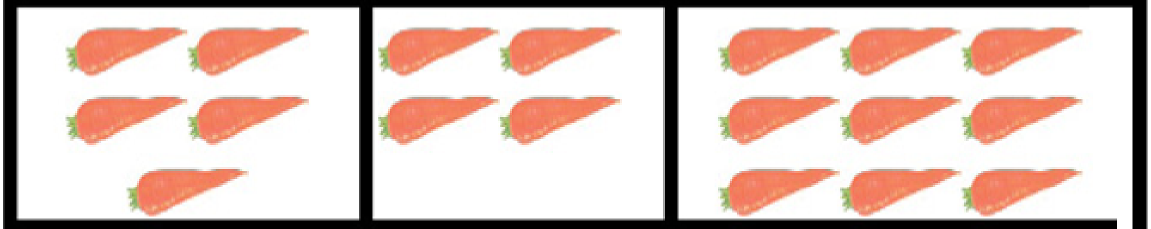

___ + ___ = 9

3.2 Tartiibaan Lakkaa'uufi Irra Utaaluun Lakkaa'uu.

Lakkoofsota tartiibaan gabatee keessatti tarreeffaman sagalee olkaasuun lakkaa'i.

1	5	9	13	17
2	6	10	14	18
3	7	11	15	19
4	8	12	16	20

Gilgaala 3.2

Tartiiba kenname hordofuun lakkoofsota hir'atan barruulee kee irratti guuti.

a) 2 ◯ 6 8 ◯ ◯ 14 16 ◯ ◯

b) 1 4 7 ◯ ◯ ◯ 19

c) 19 17 ◯ ◯ 11 ◯ ◯ ◯ ◯ 1

☞ **Hubachiisa:** Lakkoofsota tartiibaan lakkaa'uu fi irra utaaluun lakkaa'uun yaad-rimee lakkoofsota ida'uu ofkeessaa qaba. Fakkeenyaaf, lama lama irra utaaluun lakkaa'uun lama lama lakkoofsa irratti dabaluu (ida'uu) yaada jedhu ibsa.

3.3 Lakkoofsota Ida'amni Isaanii 5, 6, 7, 8, 9 fi 10 Ta'an

Gocha 3.2

Akkaataa fakkeenya kennameen gaaffilee kennaman lakkoofsa sirriin guuti.

Fakkeenya: Lakkoofsota ida'amni isaanii 8 ta'an.

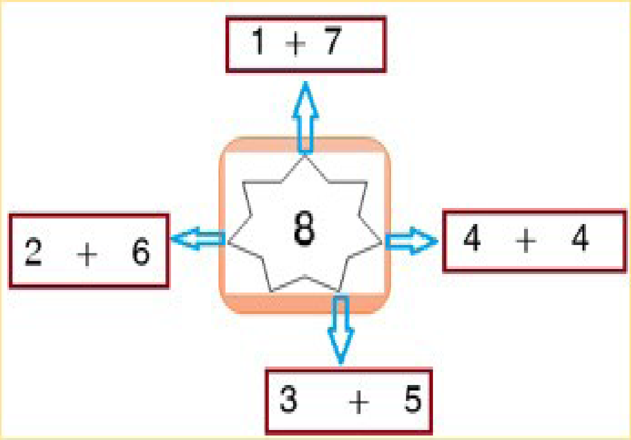

1. Lakkoofsota ida'amni isaanii 5, 6 fi 7 ta'an guuti.

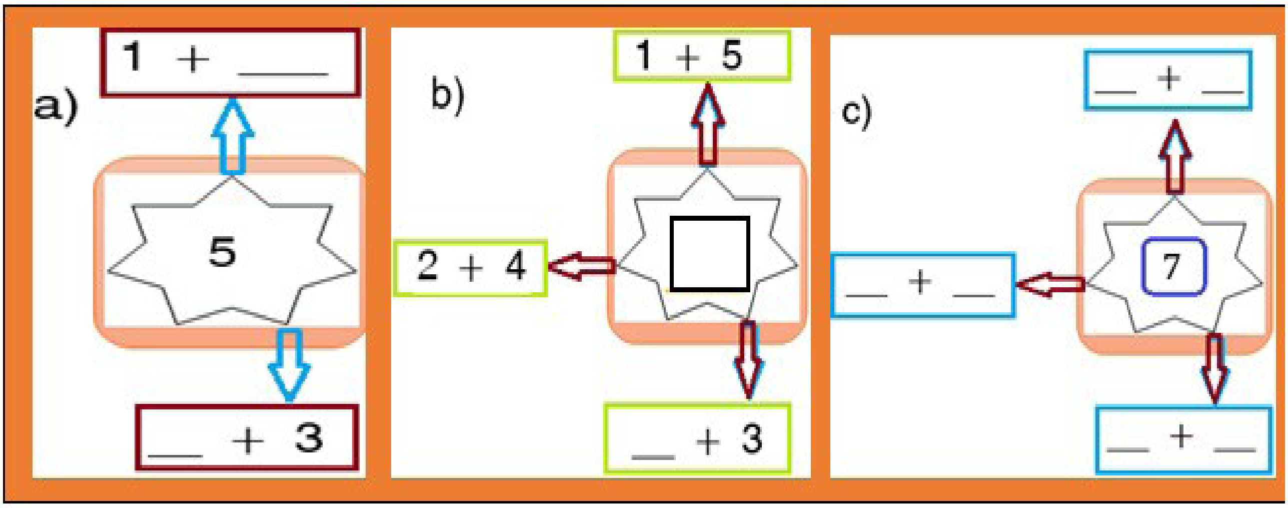

2. Sarara lakkoofsaa fayyadamuun ida'i.

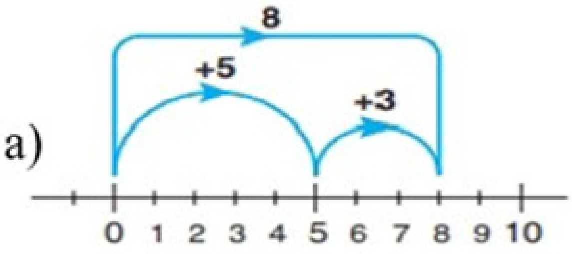

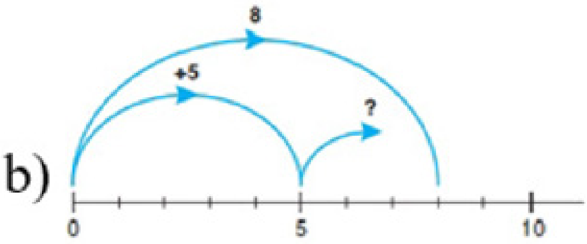

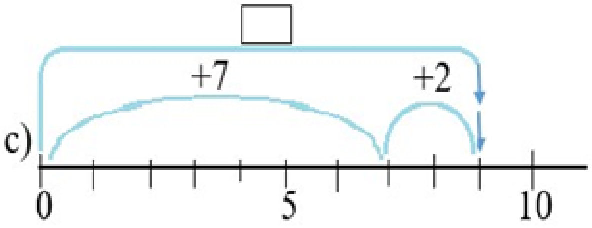

Gilgaala 3.3

Bakka hir'ate lakkoofsa sirriin guuti.

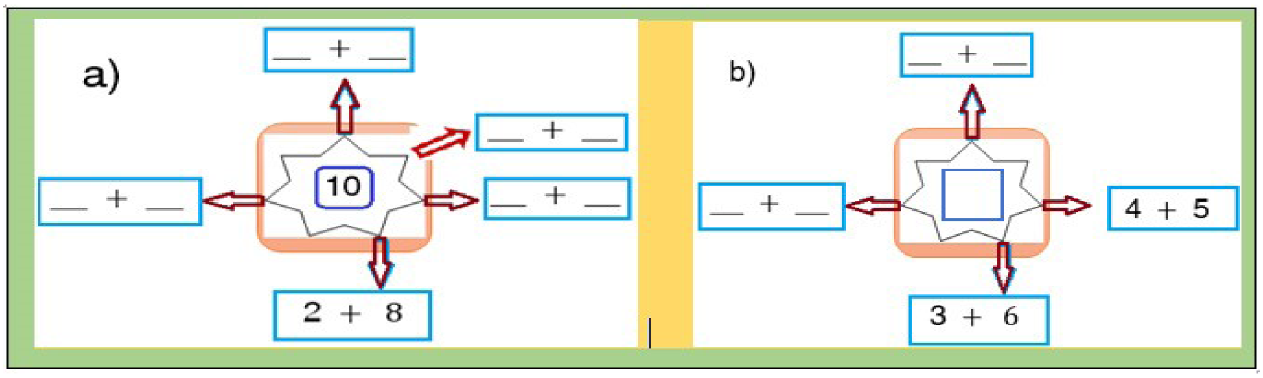

3.4 Lakkoofsota Diddiriirsuu fi Walitti Deebisuu.

Lakkoofsota walitti deebisuu (ida'uu)

Fakkeenya: Lakkoofsota ida'amni isaanii 5 ta'an barreessi.

a) 3 + 2   b) 2 + 3   c) 4 + 1   d) 1 + 4

Gocha 3.3

1. Lakkoofsota ida'amni isaanii 6 ta'an barreessi.

a) 1 + 5 b) 2 + __ c) 5 + ___ d) ___ + 4 e) 3 + __

2. Lakkoofsota ida'amni isaanii 7 ta'an barreessi.

a) 4 + ___ b) __ + 5 c) 1 + 6 d) 6 + __ e) 3 + __

3. Lakkoofsota ida'amni isaanii 8 ta'an barreessi.

a) ___ + 7 b) 2 + __ c) 3 + ___ d) __ + 4 e) __ + 6

4. Lakkoofsota ida'amni isaanii 9 ta'an barreessi.

a) __ + 6 b) 7 + __ c) 4 + __ d) 8 + __ e) __ + 2

5. Lakkoofsota ida'amni isaanii 10 ta'an barreessi.

a) 5 + __ b) __ + 4 c) 8 + 2 d) 9 + __ e) __ + 3

Lakkoofsa gara ida'amtoota isaatti diddiriirsuu.

Fakkeenya a) 8=1+7 b) 8=3+5 c) 8=4+4 d) 8=6+2

Gilgaala 3.4

Lakkoofsota armaan gadii gara ida'amtoota isaatti diddiriirsi.

1. a) 10 = __ + __ b) 10 = __ + __ c) 10 = 3 + __ d) 10 = __ + 8
   e) 10 = ___ + ___

2. a) 9 = 1 + __ b) 9 = __ + 4 c) 9 = 3 + __ d) 9 = 7 + __

3. a) 7 = __ + 3 b) 7 = __ + __ c) 7 = 6 + __

4. a) 6 = __ + __ b) 6 = 2 + __ c) 6 = __ + __

3.5. Lakkoofsota Dachaa fi Cina Dachaa

- Lakkoofsa dachaa jechuun lakkoofsicha ofii isaatti ida'uu jechuudha.

  Fakkeenya: 1 + 1, 2 + 2, 3 + 3 …

- Lakkoofsota cina dachaa kanneen akka 3 + 4, 4 + 5 … ida'uuf tooftaa lakkoofsa dachaa fayyadamna.

Fakkeenya: Ida'ama 4 + 5 argachuuf dachaa 4 irratti 1 idaana.

Kanaaf 4 + 5 = (4 + 4) + 1 = 8 + 1 = 9 ta'a.

Gocha 3.4

1) Dachaa lakkoofsota armaan gadii barbaadi.

a) 5	d) 8	g) 10
b) 7	e) 6	h) 3
c) 9	f) 4	

2) Lakkoofsa dachaa fayyadamuun ida'amoota armaan gadii barbaadi.

   Fakkeenya: 8 + 9 argachuuf 8 + 8 irratti 1 ida'i. 8 + 8 = 16, kanaaf 8 + 9 = 16 + 1 ta'a. 8 + 9 = 17 ta'a.

a) 7 + 8	c) 2 + 3
b) 5 + 6	d) 1 + 2

Gilgaala 3.5

Bakka duwwaa lakkoofsa sirrii ta'een guuti.

a) 7 + 7 = _____, kanaaf, 7 + 8 = _______

b) 2 + 2 = _____, kanaaf, 2 + 3 = _______

c) 8 + 8 = _____, kanaaf, 8 + 9 = _______

d) 5 + 5 = _____, kanaaf, 5 + 6 = _______

e) 9 + 9 = _____, kanaaf, 9 + 10 = _______

3.6 Lakkoofsota Dijiitii Tokko Qaban Walitti Ida'uu

Gocha 3.5

1. Lakkoofsota armaan gadii dalga ida'i.

a) 3 + 2 = _____	e) 5 + __ = 7	i) ___ + 6 = 11
b) 4 + 1 = _____	f) 8 + 0 = ___	j) 7 + ___ = 10
c) 5 + 8 = _____	g) 9 + 1 = ___	k) 2 + ___ = 11
d) 6 + 7 = _____	h) 8 + 9 = ____	l) 4 + 4 = ___

2. Lakkoofsota armaan gadii ol-gadee ida'i.

a) $\begin{array}{r} 3 \\ +\ 2 \\ \hline ___ \end{array}$ c) $\begin{array}{r} 7 \\ +\ 2 \\ \hline ___ \end{array}$ e) $\begin{array}{r} 7 \\ +\ 1 \\ \hline ___ \end{array}$

b) $\begin{array}{r} 6 \\ +\ 6 \\ \hline ___ \end{array}$ d) $\begin{array}{r} 4 \\ +\ 3 \\ \hline ___ \end{array}$ f) $\begin{array}{r} 9 \\ +\ 0 \\ \hline ___ \end{array}$

Gilgaala 3.6

Gabatee ida'amtootaa armaan gadii guuti.

+	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	0		2		4			7		
1		2				6				
2			4						10	
3				6						
4		5			8					
5	5					10				
6							12			15
7								14		
8	8								16	
9				12						18

3.7 Lakkoofsota Dijiitii Tokko Qaban Kanneen Dijiitii Lama Qaban Waliin Walitti Ida'uu

Lakkoofsotni dijiitii lama qaban kanneen mana kurnee fi mana tokkee qaban yoo ta'an lakkoofsotni dijiitii tokkoo immoo mana tokkee qofa qabu. Lakkoofsota dijiitii tokko qaban kanneen dijiitii lama qabanitti ida'uuf lakkoofsa dijiitii tokkoo mana tokkee lakkoofsa dijiitii lamaatti idaana.

Fakkeenya: a) 12 + 7 = _____. 12 Keessatti 1 mana kurnee fi 2 immoo mana tokkeeti. 12 fi 7 walitti ida'uuf mana kurnee akka jirutti fudhannee 7 fi 2 walitti idaanee mana tokkeetti barreessina.

Kanaaf 12 + 7 = 19

Gocha 3.6

1. Kanneen armaan gadii dalga ida'i.

a) 14 + 3 = ____ c) 16 + 2 = ____ e) 5 + __ = 13

b) 5 + 12= ____ d) 13 + 6 = ____ f) 11 + 4 = ____

2. Kanneen armaan gadii ol-gadee ida'i.

a) 15 + 3 = ____

c) 15 + 4 = ____

e) 18 + 1 = ____

b) 13 + 3 = ____

d) 16 + 2 = ____

f) 15 + 3 = ____

Gilgaala 3.7

Ida'i.

a) 12 + 0 = ____ c) 11 + 5 = ____ e) 14 + 3 = ____

b) 11 + 5 = ____

d) 14 + 3 = ____

f) 12 + 0 = ____